

SUOMALAISEN
LAKIMIESYHDISTYKSEN
JULKAISUJA
C-SARJA N:o 9

Yhteiskirjapaino Oy, Helsinki 1972

ISBN — 951 — 26 — 0000 — 5

ISBN 978-951-855-877-7 (PDF)

ARS BONI ET AEQUI

JUHLAJULKAISU
Y. J. HAKULISEN
70-VUOTISPÄIVÄNÄ
21. 1. 1972

YLEISTEN ALIOIKEUKSIEN JÄSENTEN KELPOISUUSEHDOISTA JA NIMITTÄMISESTÄ

ARVO HELMINEN

Maamme yleiset alioikeudet jakautuvat vanhastaan kahteen erilliseen ryhmään: kihlakunnanoikeuksiin, joissa tuomiovaltaa käyttävät lainoppineet tuomarit ja maallikoista koostunut lautakunta, ja raastuvanoikeuksiin, joissa tuomiovaltaa käyttävät lainoppineet puheenjohtajat ja joko lainoppineet tai maallikkojäsenet. Kihlakunnanoikeuksien tuomiopiireihin kuuluvat maaseutu ja uudet kaupungit. Tämä osa maastamme, jossa on 2,8 miljoonaa asukasta, on jaettu 73 tuomiokuntaan ja nämä vuorostaan 158 kärjäkuntaan. Kihlakunnanoikeuksissa on 73 valtion palkkaamaa kihlakunnantuomaria ja maallikkojäseninä 2022 kaupunkien ja kuntien palkkaamaa lautamiestä. Erioikeuksien nojalla on 35 vanhalla kaupungilla raastuvanoikeudet, joissa tuomiovaltaa käyttävät asianosaisten kaupunkien palkkaamat 35 oikeuspormestaria ja 119 oikeusneuvosmiestä ja nelisenkymmentä kunnallisneuvosmiestä. Raastuvanoikeuksien tuomiopiireissä on 1,7 miljoonaa asukasta.

Kihlakunnantuomarit nimittää hallitusmuodon 88 §:n säännöksen perusteella korkein oikeus. Kun kihlakunnantuomarin virka on täytettävä, julistaa asianomainen hovioikeus sen haettavaksi ja tekee hakemusten perusteella ehdollepanon, jossa kolme hakijaa asetetaan ehdolle paremmuusjärjestyksessä. Ehdollepanosta saa valittaa korkeimpaan oikeuteen. Suoranaisia säännöksiä kihlakunnantuomarin virkaan kelpoisuusehdoista ei ole laissa, joskin hallitusmuodon 84 ja 86 §:n määräykset siitä, että virkaan nimitettävän tulee olla Suomen kansalainen ja että hänellä tulee olla virkaan soveltuva taito, kyky ja koeteltu kansalaiskunto, koskevat tietysti myös kihlakunnantuomareiksi nimitettäviä, jota paitsi kielilaissa on säännökset kussakin tuomioistuimessa vaadittavasta kielitaidosta. Kihlakunnantuomari nimitetään pysyvästi, mutta 70-vuotta täyttävän on erottava virasta. Epäilemättä määräys taidosta ja kyvystä edellyttää, että virkaan nimitettävän tulee olla lainoppinut. Tuomiokuntain hoidosta annetussa laissa on tarkat minimivaatimukset tuomarinviran sijaisen kelpoisuudesta. Minimi-ikä on 25 vuotta. Saman lain 2 §:n 1 momentissa, sellaisena kuin tämä lainkohta on 18. 6. 1971 annetussa laissa, säädetään, että kärjätuomariksi nimitettävän tulee olla toiminut vakinaisessa tuomarin tai

tuomioistuimen esittelijän virassa. Koska kihlakunnantuomari ja käräjätuomari toimivat kihlakunnanoikeuden puheenjohtajina rinnakkain itsenäisesti eivätkä yhteisesti tuomiovaltaa käyttäessään, voitaneen tästä vetää johtopäätös, että käräjätuomarin kelpoisuusvaatimukset ovat voimassa minimivaatimuksina myös kihlakunnantuomarien osalta.

Vakiintuneen käytännön mukaan on kihlakunnantuomareiksi nimitetty ylempien oikeuksien jäseniä ja esittelijöitä taikka pitkäaikaisen kokemuksen omaavia raastuvanoikeuksien tuomareita, hallinnollisia virkamiehiä aniharvoin ja asianajaja tiettävästi kaksi kertaa (Ahmavaara ja Kauno). Koska kihlakunnantuomari toimii tuomiovaltaa käyttäessään ilman lainoppineita avustajia ja kun hänen velvollisuuksiinsa kuuluu myös nuorten tuomioistuinharjoittelijoiden ohjaaminen, tulee kynnyksen kihlakunnantuomarin virkaan olla korkea.

Kihlakunnantuomarin karriereeri on ollut ja tulee ilmeisesti myös vastaisuudessa olemaan suunnilleen seuraavanlainen: suoritettuaan tutkintonsa noin 23—25 vuotiaana ja kirjoittauduttuaan johonkin hovioikeuteen auskultantiksi, nuori juristi seuraa käräjillä vuoden tai pari, kuitenkin samalla ansaiten leipänsä jossain muussa toimessa. Oltuaan vähintään 3 kuukautta päätoimisena tai notaarina jonkin tuomiokunnan kansliassa ja istuttuaan 30 päivää käräjiä ja hoidettuaan kahden tai kolmen viikon ajan kihlakunnantuomarin viran sijaisuutta, auskultantti saa hovioikeudelta varatuomarin arvonimen. Mikäli hän aikoo tuomarinuralle, hän siirtyy nyt ylimääräiseksi esittelijäksi johonkin hovioikeuteen. Keskimäärin 30—32-vuotiaana hän saavuttaa ensimmäisen vakinaisen virkansa, nuoremman hovioikeudenviskaalin viran. Nuoremman hovioikeudenneuvoksen viran hän saavuttaa keskimäärin vasta 43—45-vuotiaana. Kihlakunnantuomariksi nimitettäessä on keski-ikä 46—47 vuotta. Nimitettävä on silloin palvellut oikeuslaitoksessa lähes neljännesvuosisadan. Raastuvanoikeuksista kihlakunnantuomareiksi siirtyneiden keskimääräinen nimitysikä on vielä korkeampi kuin ylemmistä oikeuksista siirtyvien. Kihlakunnantuomarin virat ovat loppuvirkoja, joista ei yleensä siirrytä muuhun toimintaan, poikkeuksena ovat vain nimitykset korkeimman oikeuden jäseniksi. Siirrot tuomiokunnasta toiseen ovat olleet sallittuja ja varsin tavallisia.

Lähivuosina luovuttaneen varatuomarin arvonimen antamisesta. Tuomioistuinlaitoksen palvelukseen antautuva joutuneen kuitenkin alkamaan karrierinsa hankkimalla entistä varatuomarin arvoa vastaavan pätevyyden. Suunnitelmat ovat vielä keskeneräiset.

Raastuvanoikeuden jäsenet valitsee kaupunginvaltuusto. Pormestarin virkaan asettaa valtuusto kolme ehdokasta, joista korkein oikeus valitsee nimitettävän. Myös kaupunkituomari nimitetään pysyvästi. Kelpoisuusehdoista ei ole säännöksiä. Kielilain säännökset on kuitenkin otettava huomioon myös kaupungeissa. Selvänä on pidetty sitä, että nimitettävien tulee olla lainoppineita. Käytän-

nössä lienee varatuomarin pätevyys ollut edellytyksenä, varsin usein myös sen ohella jonkin valtapuolueen jäsenkirja. Voitanee todeta, että oikeusneuvosmiesten vaalit usein tapahtuvat poliittisin perustein, joskin myös pätevyyteen on ainakin tähän asti kiinnitetty huomiota, ehkäpä vain julkisen arvostelun vaimentamiseksi. Valtuustolla ei kuitenkaan voi olla muuta kuin poikkeustapauksissa ensi käden tietoa taidosta, jota hakija on aikaisemmassa tuomarin-toimessaan osoittanut. Suurempien kaupunkien raastuvanoikeuksissa juttuja käsittelee kolme lainoppinutta jäsentä yhteisesti. Virkatovereihinsa turvautuen tottumaton oikeusneuvosmies saavuttaa tarpeellisen taidon ja rutiinin. Pienissä kaupungeissa, joissa tuomiovaltaa käyttää pormestari ja kaksi maallikkojäsentä, on asia pulmallisempi. Koska kaupunkituomarienkin virat ovat pyysyviä, voivat kaupunkituomarit nimittämisyjärjestelmästä huolimatta tuntea itsensä riippumattomiksi. Pienemmät kaupungit voivat luopua raastuvanoikeuksistaan, mutta mikään kaupunki ei ole vielä ottanut tätä askelta, kunnianarkuussyyt lienevät olleet esteenä. Kaupunkituomioistuinkomitea ehdottaa, että kaupungit, joiden asukasluku alittaa 10 000, liitettäisiin kihlakunnanoikeuksien tuomiopiireihin. Merioikeusjuttujen vuoksi pari pikkukaupunkia kuitenkin säilyttäneen raastuvanoikeutensa.

Kihlakunnanoikeuksien maallikkojäsenten, lautamiesten kelpoisuusehtoina ovat Suomen kansalaisuus, nuhteettomuus, vaalikelpoisuus kunnallisiin toimiin, ainakin 25 vuoden ikä ja se, että nimitettäessä hallitsee itseään ja omaisuuttaan. Jos kunnasta valitaan useampia lautamiehiä, tulee heidän olla kumpakin sukupuolta. Lautamiehen tulee asua kunnassa. Kielilain säännökset eivät koske lautamiehiä. Lautamiehenä ei saa toimia yleisen tuomioistuimen jäsen tai lainoppinut virkamies eikä virallinen syyttäjä tai rikosten esitutkintaan osallistunut, poliisi tai tullivalvontaan kuuluva tai rangaistusten täytäntöönpanija eikä myöskään asianajaja. Kaupungin- ja kunnanvaltuustot valitsevat lautamiehet yleensä poliittisin perustein, kuitenkin ottaen huomioon puolueiden suhteelliset määrät tuomiopiirissä. Koska kihlakunnanlautakunnan parhaimmillaan on edustettava jonkinlaista läpileikkausta yhteiskunnasta, on poliittinen valintaperuste maallikkojäsenten osalta hyväksyttävissä, mikäli edellä mainittu suhteellisuus on otettu huomioon. Lautamiehen toimintakausi on neljä vuotta. Ainakin tähän asti on entisten lautamiesten uudelleen valitseminen ollut melkein sääntönä. 70 vuotta täyttänyttä ei kuitenkaan saa valita, joten lautamies, joka toimintakautenaan täyttää 70 vuotta, ei voi tulla valituksi uudelleen. Suurehkoissa tuomiokunnissa on lautakunnan jäsenten luku nykyään 40—50 ja lautamiesten lukumäärä on vain poikkeustapauksissa jaollinen lautakunnan tuomionvovalla määrällä eli seitsemällä. Kun istunnot nykyisen lain mukaan on jaettava tasan ottamatta huomioon sitä, että lykätyissä jutuissa olisi saatava sama lautakunta jatkokäsittelyyn, on lautakunnan vaikutus ja merkitys suurehkoissa tuomiokunnissa vähentynyt.

Lautakunta, jossa ehkä kukaan ei ole ollut läsnä aikaisemmassa käsittelyssä, jää tuomittaessa pakosta melko passiiviseksi sivustakatsojaksi. Kihlakuntaa koskevaa lakia uusittaessa ei tarkoituksena ollut lautakunnan osuuden heikentäminen, vaan laajempien piirien vetäminen tuomiovaltaa käyttelemään. Laki kaipaakin korjaamista.

Lautamies on, kuten muutkin tuomarit, toimessaan riippumaton eikä kaupungin- tai kunnanvaltuusto ole oikeutettu vapauttamaan lautamiestä toimestaan hänen toimikautensa aikana.

Kaupunkien kunnallisneuvosmiesten virat ovat pysyviä eivätkä siis lautamiestoimiin verrattavia. Niitä lienee perustettu pääasiassa säästäväisyyssyistä.

Lyhyt katsaus alituomarien kelpoisuusedellytyksiin ja nimittämistäjärjestelmiin muissa valtakunnissa lienee paikallaan.

Ruotsin tuomioistuimet on yhtenäistetty kuluvan vuoden alusta lukien, kihlakunnanoikeuksien ja raastuvanoikeuksien sijaan on tullut kaupungeissa ja maaseudulla käräjäoikeudet (tingsrätter). Puheenjohtajina ovat laamannit, jotka siis ovat entisiä kihlakunnantuomareita ja pormestareita, ja entisten käräjätuomarien sijasta ovat kaikkien alituomioistuihin aputuomarit myös maaseudun tuomiokunnissa raatimiehiä. Tuomarien karriööri lienee suunnilleen ennallaan. Ennen yhtenäistymistä se oli pääpiirteittäin seuraava: nuori lakimies, joka aikoi tuomarinuralle, palveli ensin valtion palkkaamana harjoittelijana (aspirant) jossakin tuomiokunnassa, tämän jälkeen valtion palkkaamana notaarina tuomiokunnassa ja saavutettuaan n.s. kärjäansioitumisen päättymistodistuksen (tingsmeritering), joka on Suomen tuomioistuinharjoittelua seuraavaan varatuomarin arvonimeen verrannollinen, alkoi palvelu hovioikeudessa ensin viskaaliharjoittelijana (fiskalsaspirant) ja tämän jälkeen vakinaisena viskaalina. Hän palasi tämän jälkeen tuomiokuntaan kärjäsihteeriksi joksikin vuodeksi. Siirryttyään takaisin hovioikeuteen hän palveli edelleen viskaalina ja sai, palveltuaan 9 kuukautta apujäsenenä, asessorin arvonimen. Tämän jälkeen seurasi palvelu korkeimman oikeuden esittelijänä ja lopulta siirtyminen hovioikeuteen neuvokseksi tai johonkin tuomiokuntaan kärjätuomariksi. Kärjätuomarit ja hovioikeudenneuvokset hakeutuivat usein kihlakunnantuomareiksi, joka virka on paremmin palkattu. Kihlakunnantuomariksi nimitettävän keskimääräinen ikä on ollut 50—53 vuotta. Karriöerini sivuuttavat nimitykset kihlakunnantuomareiksi ovat olleet peräti harvinaisia. Ylempiin oikeuksiin, joissa tuomareilla on apunaan esittelijät, on sitä vastoin nimitetty jäseniä karriöerini ulkopuolelta. Kihlakunnantuomarien virat ovat olleet loppuvirkoja, vain pohjoisista tuomiokunnista on siirtyminen toiseen tuomiokuntaan ollut sallittu. Alituomarit on nimittänyt valtioneuvosto kuultuaan tuomarikollegiota. Koska edellä selostettu karriööri on ollut edellytyksenä alituomarin virkaan, eivät poliittiset nimitykset alituomarin virkoihin ole olleet oikeusturvaa vaarantamassa.

Norjassa ja Tanskassa hallitus nimittää alituomarit, ainakin

Tanskassa kuitenkin kuultuaan tuomarikunnan edustajia. Laissa ei ole säädetty pätevyysvaatimuksista, mutta käytännössä on vaadittu lainopillinen pätevyys ja pitkäaikainen palvelu tuomioistuinlaitoksessa tai esim. asianajajana.

Manner-Euroopan demokratioissa on kehitys johtanut tuomarien pätevyysvaatimusten tiukentamiseen ja riippumattomuuden korostamiseen. Useimmissa valtioissa hallitus tosin nimittää tuomarit, mutta tuomarikunnan edustajia kuullaan ratkaisuihin. Italiassa tuomarineuvosto, jonka jäsenistä kaksi kolmasosaa on tuomarikunnan jäseniä, nimittää tuomarit.

Japanissa ovat tuomarien pätevyysvaatimukset korkeat ja hallitus tosin nimittää tuomarit, mutta on sidottu korkeimman oikeuden laatimaan ehdokasluetteloon ja nimitettävä joku tässä ehdotetuista.

Englantilais-amerikkalainen järjestelmä poikkeaa suuresti edellä selostetuista systeemeistä. Englannin tuomarit nimitetään asianajajien (barristers) joukosta. Nimitysikä on keskimäärin 50—60 vuotta. Tuomarinvirka on taitavan asianajajan loppuvirka ja sen yhteiskunnallinen arvonanto on suuri, tuskin muualla saavutettavissa. Tuomarinvirkoja on vain 275. Sitä paitsi on kuitenkin parikymmentätuhatta n.s. rauhantuomaria, jollaiselta ei vaadita lakimiespätevyyttä. Rauhantuomarin tehtävät ovat sivutoimia. Rauhantuomareilla on apunaan entisiä asianajajia (solicitors), joilta vaaditaan vähintään viiden vuoden kokemus asianajajana. Kuningatar nimittää yhdessä Lord Chancellorin kanssa tuomarit. Lord Chancellor on itsekin tuomari, joka nimittäessään toimii virkavastuullaan, mutta ilman poliittista vastuuta. Englannin systeemi on äärimmilleen kehitettyä tuomarien riippumattomuutta, jossa valtion virkamies ei edes ole kelpoinen tuomarin virkaan ja jossa tuomarien nimittäminen tapahtuu kokonaan poliittisesta vallasta ja virkavallasta riippumatta.

Amerikan Yhdysvalloissa on alkuperältään englantilainen järjestelmä kehittynyt siitä poikkeavaksi ja myös kaikista eurooppalaisista järjestelmistä suuresti eroavaksi. Useimmissa valtioissa (36) valitaan tuomarit poliittisin perustein määrääjäksi ja he joutuvat käymään vaalitaistelun, mikäli haluavat saada tuomarinviran tai jatkaa tuomareina toimintakauden päätyttyä, eräissä valtioissa (5) senaatti valitsee tuomarit määrääjäksi ja eräissä valtioissa (28) nimittää kuvernööri ja hallitus tuomarit niin ikään määrääjäksi. Kaliforniassa tuomareista, asianajajista ja parlamentaarikoista koostunut komitea laatii ehdokasluettelon ja kuvernööri nimittää tuomarit toistaiseksi. Vaaleissa nimitys vahvistetaan tai hylätään. — vaalijärjestelmää on erittäin ankarasti arvosteltu myös Yhdysvalloissa. Pätevyysvaatimuksia ei ole, mutta vain asianajajat ilmoittautuvat ehdokkaiksi. Federatiiviset tuomarit nimitetään pysyvästi.

Sveitsin liittotasavallassa on kaikista edellä mainituista systeemeistä poikkeava järjestelmä. Minkäänlaisia pätevyysvaatimuksia

ei ole; jokaisella kansalaisella on mahdollisuus tulla tuomariksi. Tuomarinvirka on sivuvirka. Tuomiopiirin asukkaat valitsevat tuomarinsa 4—6 vuodeksi. Tuomarin uudelleen valinta on melkein pä sääntönä. Tuomarilla on lainoppinut kirjuri apunaan. Kirjuri ottaa osaa neuvotteluun ja tekee tuomioehdotuksen sekä allekirjoittaa tuomiot yhdessä tuomarin kanssa. Kirjurit nauttivat suurta arvonantoa ja ovat hyvin palkattuja.

Läntisissä demokratioissa ovat tuomarien nimittämisen- ja valitsemisjärjestelmät, kuten edellä selostetusta ilmenee, varsin erilaisia. Yhteisenä piirteenä järjestelmissä on kuitenkin, että järjestelmät pohjautuvat Montesquieun oppiin vallan kolmijaosta, johon sisältyy tuomarien riippumattomuus. Yhdistyneiden kansakuntien 10. 12. 1948 vahvistamaan ihmisoikeuksien yleismaailmalliseen julistukseen on myös otettu tuomarin riippumattomuutta koskeva artikla. Kyseenalaista lienee takaavatko Amerikan Yhdysvaltojen osavaltioiden järjestelmät poliittisine kamppailuineen ja määräaikaisine tuomarinvirkoineen tuomarien riippumattomuuden. Sveitsin liittotasavallan nimittämisyjärjestelmä on tosin vanhahtava, mutta koska Sveitsillä ei ole voimakasta keskushallitusta, ei tuomarien riippumattomuus liene uhattuna.

Neuvostoliiton perustuslain säännösten mukaan aluepiirien neuvostot valitsevat aluepiirien ja autonomisten alueiden oikeusistutimet viiden vuoden ajaksi ynnä piirien kansalaiset valitsevat välitönmän ja yhtäläisen äänioikeuden perusteella kansanoikeudet kolmen vuoden ajaksi. Tuomarit ovat riippumattomia. Kuitenkin tämä riippumattomuus käsitetään toisin kuin läntisissä demokratioissa. Vallan kolmijaon oppia ei hyväksytty. Kansalaisten tasa-arvo heidän keskinäisissä ristiriidoissaan on tosin toteutettu tai ainakin päämääränä, mutta tasavertaisuutta ei ole, kun on kysymyksessä ristiriita yksityisen kansalaisen ja valtion välillä. Tuomioistuim on lähinnä verrattavissa hallinnolliseen viranomaiseen, jonka tulee toimia valtion käskyläisenä.

Suomen hallitusmuoto takaa tuomarin riippumattomuuden siinä mielessä kuin läntisissä demokratioissa riippumattomuus käsitetään. Tuomari voidaan vain laillisella tuomiolla erottaa virastaan. Yleisten alioikeuksien tuomarit nimitetään pysyvästi virkoihinsa. Tästä johtuen eivät he, olipa nimittämisyjärjestelmä mikä hyvänsä, ole nimittävistä elimestä riippuvaisia.

Määräaikaisuutta ei meillä kuitenkaan ole pidetty riippumattomuuden esteenä. Sivuvirkaiset ylempien oikeuksien sotilasjäsenet ja virkaylioikeuden jäsenet nimitetään määrävuosiksi tehtäviinsä. Selvää kuitenkin lienee, että päävirkoina hoidettaviin tuomarinvirkoihin sovellettuna määräaikaisuus asettaisi tuomarikunnan riippuvaksi nimittävistä elimestä. Määräaikaisuus sitä paitsi edellyttää, että nimitettävällä tuomarilla on toinen vakinaisempi virka, joka nimitettävän määräajaksi uskotaan jonkun sijaisen hoitoon. Näinhän on esim. järjestely määräajaksi nimitettävien lainvalmistelukunnan jäsenten kohdalta.

Erilaisia mielipiteitä on esitetty siitä, takaako nykyinen suljettu tuomarikarrieeri sen, että sopivat miehet nimitetään tuomarinvirkoihin. Epäilemättä avoin kaupunkituomarikarrieeri on tuonut monta kyvykästä miestä kaupunkituomioistuimiin. Kaupunkituomarien nimittämissysteemi, jossa ei edes kuulla lakimieskuntaa, jättää kuitenkin asian sattumanvaraiseksi. Nykyinen monimutkaiseksi kehittynyt yhteiskunta vaatii tuomarilta sellaista ammatti-pätevyyttä, ettei voimassa oleva kaupunkituomarien nimittämistäjärjestelmä enää ole puolustettavissa. Ehkäpä viitataan demokratiaan. Mutta vaatiiko demokratia epäpätevyyden suosimista? Kihlakunnantuomariksi nimitettävien virkamieskarrierissa sopimattomat tosin karsiutuvat pois, mutta muutoin karrieeri seuraa virkaiän mukaista järjestystä. Mutta karrieeri on liian hidas. Jos virka saavutetaan myöhäisessä vaiheessa, on kyky sopeutua uusiin tehtäviin — kanssakäymiseen yleisön kanssa, suulliseen käsittelyyn oikeudessa ja kansliatyön organisoimiseen — jo vaikeutunut. Lienee todettava kansan sanoilla: Ei tule tuohesta takkia eikä vanhasta pappia! Optimaalinen ikä lienee noin 40 vuotta. Alituomarien virkasivutulojen poistaminen aiheuttanee lähivuosina alituomarikunnan nuorentumisen. Se henkilöpiiri, josta nimitettävät otetaan, on melko ahdas. Asianajajien parhaimmisto on ilmeisesti se ryhmä, josta vaadittava pätevyys myös voitaisiin löytää. Asianajajien parhaimmisto taloudellisista syistä tuskin kuitenkaan vaihtaa osaansa tuomarin asemaan. Poikittaisnimityksiä muista lakimiesryhmistä ei ole ajateltavissa, ellei haluta alentaa alituomarikunnan tasoa. Jos oikoteitä pääsee tuomariksi, esim. puolueen jäsenkirjan nojalla, vaikeutuu ylempien oikeuksien virkamiesten rekrytointi ja paras aines vetäytyy pois oikeuslaitoksesta. Kuka haluaa palvella parikymmentä vuotta, ellei ylenemisen mahdollisuuksia ole? Sitä vastoin nimitettäessä jäseniä korkeimpaan oikeuteen, jossa on esittelijöitä apuna, ei karrieerilla ole samaa merkitystä kuin alioikeudessa.

Lainsäätäjä on jättänyt tuomioistuimille vallan soveltaa laajoja rangaistusasteikkoja ja ottaa huomioon kohtuusnäkökohtia. Kiellemättä tuomarin henkilöllisyys näin ollen vaikuttaa tuomioihin. Sitä vastoin alituomioistuimien poliittinen merkitys ja valta on vähäinen, ellei myös kohtuusnäkökohtien soveltamista pidetä politiikkana. Yhteiskunnan kehittyessä yhä monimutkaisemmaksi alituomarien pätevyysvaatimuksia ei voitane kaventaa. Yliopistopetuksen tehtäväksi jää tosin huolehtiminen siitä, että nuorilla juristeilla valmistuessaan on tarpeelliset teoreettiset tiedot yhteiskunnallisista asioista. Mutta yksinomaan teoreettiset tiedot eivät riitä käytännön juristeille, koska pelkästään teoreettisia tietoja omaavat usein ovat elävästä elämästä vieraantuneita. Opiskeluajan eristyneisyys muusta yhteiskunnasta näyttää jopa suorastaan johtavan tällaiseen vieraantuneisuuteen. Toimivalla tuomarilla tulee olla selvä taju kansamme nykyisistä oikeuskäsityksistä. Tuomarin tulee olla aikansa tasolla, ei jäljessä eikä edellä.

Kirjallisuus:

Domarbanan, betänkande avg. av 1955 års domarutredning. Stockholm 1959.

Ellilä, Tauno: Hovioikeusmenettely ja oikeudenkäynnin uudistus. Helsinki 1971.

Erich, Rafael: Suomen valtio-oikeus, Porvoo 1925.

Ersman, Sven: Domarutbildningen efter processreformen, SvJT 1948.

Hakkila, Esko: Suomen tasavallan perustuslait. Porvoo 1939.

Kastari, Paavo: Tuomioistuinten riippumattomuus ja demokraattisuus, LM 1971.

Kaupunkituomioistuinkomitean mietintö, Helsinki 1971.

Kekkonen, Urho: Kansanvallasta ja sen toteutumisesta lainkäytössä. LM 1970.

Nikula, Paavo: Käräjätuomarin pätevyysvaatimuksista, Lakim. uutiset 1971

Petersen-Soukka: Englannin oikeuslaitos, Helsinki 1965.

Prinsippene for dommernes utdannelse og utnevneelse, Förhandlingarna vid 24 nordiska juristmötet i Stockholm 31. 8.—2. 9. 1966. Stockholm 1967.

Tarjanne, Tapio: Tuomarien erottamattomuudesta. LM 1962.

Tirkkonen, Tauno: Eräitä piirteitä Sveitsin oikeuslaitoksesta. LM 1953.

Sama: Tuomarin pätevyysvaatimuksista. LM 1970.

Die Rechtspflege in der Bundesrepublik Deutschland. Hamburg 1969. Deutsches Richtergesetz.

Ihmisoikeuksien säännöt.

Sosialististen Neuvostotasavaltain perustuslaki.